

УДК 81`42

DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2023.30.283858>

Д. В. Дергач,
канд. філол. наук, доц.,
*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри стилістики та мовної комунікації*

ІНВАРІАНТНА ЛІНГВОСТИЛІСТИКА ЖАНРУ МЕДІЙНОЇ РЕЦЕНЗІЇ

У статті актуалізується проблема стилістичного статусу рецензії. Її інваріант у медіа в модерних формах оптимізує ефективну модель аналітики в суспільній комунікації. Авторське доведення спирається на аргументацію контрастної природи сучасної медійної рецензії (як **об'єкту** аналізу) щодо її традиційних різновидів – наукової та літературно-критичної. Це пояснюється динамічним функціональним ресурсом нових медіа, репрезентованих в інтернеті, в соціальних мережах та ін. Відкритість їх комунікативних кордонів розширює категорію авторства, коли потенційно рецензентом виступає не обов'язково фахівець (що характерно для сегменту наукового рецензування), а реальний реципієнт інформації. Такі екстралінгвістичні доміанти медійної рецензії кваліфікуються як одні з жанротвірних, що результують у системному доборі відповідних конструкцій.

Відповідно до дослідницьких **завдань**, формулюється теза щодо зміни фахового контексту рецензії в медіа, який доповнюється засобами індивідуальної емоційно-експресивної оцінки, вербалізованої одиницями різних мовних рівнів. Визначається, що жанрова природа медійної рецензії спирається на аналітичний ресурс вербалізації авторської – не фахової – думки щодо об'єкту рецензування. Відповідна рефлексія, зважаючи на масмедійний контекст її функціонування та екстралінгвістичний фактор аудиторії, передбачає використання загальноновживаної лексики, фразеології, перифразів, епітетів, оптимальних, особливих синтаксичних моделей та ін. – як комунікативних маркерів оцінки.

Проведене дослідження лінгвостилістики медійної рецензії **результується** в її ідентифікації як метажанру, що, передбачаючи аналітичний принцип інформування, спирається на певну рекомендаційну оцінку повідомлення, книги, фільму, концерту, події та ін., і може бути оформленим відповідно до комунікативних доміант жанрів, частотних для різних сегментів медіа – власне рецензії, допису в соціальних мережах, розгорнутого коментаря, статті та ін. Сформульована та прокоментована неоднозначність і дискусійність жанрово-стилістичного статусу медійної рецензії

визначає актуальні та **перспективні** проблеми подальших фахових студій у галузі медійної жанрології.

Ключові слова: рецензія, медійна рецензія, масмедіа, медійна жанрологія, комунікативна інваріантність жанру, оцінність.

D. V. Dergach,

PhD, Associate Professor,

Kyiv National Taras Shevchenko University,

Associate Professor of Stylistics and Communication Department

INVARIANT LINGUOSTYLISTICS OF THE MEDIA REVIEW GENRE

The article touches upon the problem of stylistic status of the review. Its invariant in the media in modern forms optimizes the effective model of analytics in public communication. The author's thesis is based on the argumentation of the contrasting nature of the modern media review (as an **object** of analysis) in relation to its traditional varieties – scientific and literary-critical. It is explained by the dynamic functional resource of new media represented in the Internet, social networks, etc. The openness of their communicative boundaries expands the category of authorship, when a potential reviewer is not necessarily a specialist (which is typical for scientific review), but a real recipient of information. Such extralinguistic dominants of the media review are qualified as one of the genre-creating factors resulting in the systematic selection of relevant constructions.

In accordance with the **research tasks**, a thesis is formulated regarding the change of the professional context of the review in the media, which is supplemented by the means of individual emotional and expressive evaluation, verbalized by units of different language levels. It is determined that the genre nature of the media review relies on the analytical resource of verbalizing the author's – not professional – opinion regarding the object of review. Appropriate reflection, taking into account the mass media context of its functioning and the extralinguistic factor of the audience, involves the use of commonly used vocabulary, phraseology, paraphrases, epithets, optimal, special syntactic models, etc. – as communicative markers of assessment.

The investigation of linguostylistics of the media review results in its identification as a meta-genre, which, assuming the analytical principle of informing, is based on a certain recommended evaluation of a message, book, film, concert, event, etc., and can be designed in accordance with the communicative dominant of genres, actual for different media segments –review, post in social networks, extended comment, rticle, etc. The formulated and commented ambiguity and debatability of the genre-stylistic status of the media review determines the actual and **perspective problems** of further professional studies in the field of media genreology.

Key words: review, media review, mass media, media genreology, communicative invariance of genre, evaluability.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Сучасна суспільна комунікація позначена характеристиками синкретичності щодо ідентифікації її стилістичної природи, співмірної з функціональним потенціалом мови. Функція є тим індикатором часу і простору культури, що вказує на стан і статус літературної мови, її можливості нелінійно забезпечувати комунікацію ресурсом – для ефективної та ємної передачі смислів. За словами Л. Шевченко, «функції мови можуть моделюватися як лінгвістична абстракція, що виявляє сутність, призначення і реальне життя мови в соціумі, репрезентує її глибинну природу» [6, с. 30-31].

Така інтерпретація мови як форми свідомості мотивує неоднорідність жанрової системи суспільної комунікації. Це пов'язано з функціональною динамікою вербальної інтеракції, що результується в появі її жанрових інваріантів і міжжанрових утворень. Останнім часом за умови зміни комунікативних запитів соціуму актуалізується поєднання доволі контрастних між собою сфер суспільного життя. Зокрема, в науковому сегменті комунікації вже давно сформованим та ідентифікованим щодо жанрів є науково-популярний підстиль. Його основне призначення – доступно передавати непідготовленій аудиторії фахові смисли, пов'язані з професійною діяльністю. У свою чергу, в медіа прецедентними сьогодні можна з впевненістю вважати формати едьютейнменту, інфотейнменту, когнітивні контексти інформування масової аудиторії щодо реалій навколишнього світу.

Відтак, функціонально-стилістичний зріз сучасних масмедіа дає змогу варіантно переглянути відому у традиції 2 половини 20 століття триєдину класифікацію жанрів актуального на той публіцистичного стилю. Сьогодні лінійна диференціація інформаційних, аналітичних і художньо-публіцистичних медійних жанрів видається непереконливою й непослідовою. Це пов'язано з появою у сфері масової комунікації ряду жанрів, чий синкретичний функціонально-стилістичний ресурс і потенціал виходять за межі визначених жанрових груп і критеріїв. Самостійно жанри рецензії, есе, шоу, листа, подорожного нарису та ін. уже є давно відомими ідентифікаторами відповідного стилю. Але модерні масмедіа в динамічно змінних функціях і форматах актуалізують жанри медійної рецензії, медійного есе, тревел-шоу, інтелект-шоу, відкритого листа та ін. А отже, порушується проблема їх функціонально-стилістичної ідентифікації з погляду медійної жанрології, вирішення якої системно не представлено в дискурсі сучасної науки. Це визначає новизну фахового пошуку міжстильових жанрів масової комунікації, що маркують функціональну домінанту сучасних медіа.

Крім інформаційної функції, сучасні масмедіа, розвинувшись із публіцистики, усе динамічніше репрезентують аналітичний компонент свого контенту. Така характеристика моделює й визначає їх природу як інтерпретаційного ресурсу інформації, що є беззаперечно важливим у когнітивно орієнтованому сприйнятті явищ суспільного життя. Традиційно до аналітичних жанрів медіа відносять аналітичну статтю, аналітичне інтерв'ю, огляд, прогноз, коментар, версію та ін. Актуальним у цьому переліку сьогодні є також медійна рецензія. Її міжстильовий статус реалізується в аргументованій рефлексії, орієнтованій на масову аудиторію, що в результаті роз-

миває межі фахового контексту.

Аналіз досліджень проблеми. Як відомо, рецензія є одним із жанрів наукової комунікації, що передбачає «критичний розбір твору, праці з метою рекомендації їх до друку, захисту» [4]. А отже, її автором може бути фахівець у відповідній галузі знання, чия професійна оцінка формалізує процес розвитку науки. У свою чергу, медійна рецензія «аналізує і оцінює який-небудь твір, спектакль, концерт» [4]; «один із найпоширеніших літературно-критичних жанрів, мета якого аналіз, оцінення художнього, мистецького, публіцистичного, наукового твору, зіставлення його з життям, а також розгляд порушених у творі суспільних проблем» [1, с. 204]; «оперативний вид літературно-художньої критики, призначений для публікацій у пресі, а також інших ЗМІ» [1, с. 204]. Це, у свою чергу, розширює жанрові критерії щодо категорії авторства й реципієнтів такого тексту, його мовно-смыслову орієнтацію та тональність висловлювання.

Загалом архітектоніка рецензії скорельована з чітко визначеними комунікативними завданнями, що реалізуються в тексті у відповідно дібраних мовних одиницях різних рівнів – словах, словосполученнях, синтаксичних конструкціях та ін. Серед найважливіших характеристик рецензії розрізняють:

- «чітке розкриття ідейно-тематичного змісту твору та його особливостей;
- науково-теоретична обґрунтованість аналітичних характеристик та висновків (оцінок), що впливають з них;
- чіткість, зрозумілість, лаконізм вислову, випрацювання власного авторського стилю.

Основу рецензії складає аналіз, тому необхідно, щоб він був всебічним, об'єктивним. Автор рецензії повинен уміти помітити в аналізованому творі те «нове», що може стати центром, довкола якого будуть обертатися його думки, судження» [5].

Сучасна медійна рецензія – **об'єкт нашого дослідження** – в цілому видозмінює уявлення про її інтерпретацію як одного «з аналітичних жанрів публіцистики... З одного боку, вона близька до публіцистики, тобто рецензент користується її методами – документальною точністю, аналізом суспільних явищ, безпосереднім звертанням до читача, прямим висловленням авторської думки щодо того чи того твору; з другого – «підвладна» критиці як видів літературної творчості, що аналізує своїми засобами сучасний мистецький процес» [1, с. 224].

Виклад основного матеріалу. Модерні медіа, спираючись на ресурс і потенціал відкритої комунікативної парадигми, більш варіантно реалізують завдання інтерпретаційного, аналітичного текстотворення, зокрема й у жанрі рецензії. Так, природа нових медіа не обмежує категорію авторства, коли в соціальних мережах, в інтернеті будь-хто з реальних реципієнтів інформації може стати потенційним автором – її рецензентом. «Саме глядацьке сприйняття живить ту інтуїцію, яка дозволяє рецензенту одразу визначити потрібний для рецензії мінімум. Глядацьке сприйняття відрізняється своєю синтетичністю, обіймає твір в його єдності, цілісності, а наука досягає розуміння шляхом попереднього аналізу і подальшого синтезу. Таким чином, рецензент поєднує у своїй особі глядача та аналітика» [3, с. 137].

Це загалом порушує традиційне розуміння фахового контексту процесу рецензування. Зокрема, Н. Джеймс, пояснює таку тенденцію тим, що «популярність аматорських рецензій і свобода слова в Інтернеті призвели до того, що професійні критики почали втрачати авторитет... Маркетинг перетворився в самостійну і потужну сферу, на сьогодні більш впливову, аніж критика. В культурі надається перевага голосним проплаченим лозунгам, а не розумним і виваженим судженням». Не повною мірою підтримуємо категоричність твердження Н. Джеймса щодо переваги в масовій комунікації лише проплачених лозунгів. Так, медійна рецензія не завжди пов'язана з фаховим контекстом її створення та функціонування, але це не означає, що її смислова парадигма зводиться до закликів чи тверджень, які спираються на некомендовану, неконструктивну фактологію.

Відтак, медійна рецензія у своїй основі обов'язково зберігає критичність і аргументацію. Це, у свою чергу, системно виявляється в її архітектоніці, яка, за спостереженнями Л. Шулінової, узагальнює такі компоненти: «інформація про предмет рецензії + інформація-враження від рецензованого + інтертекстуальність і прецедентність різних рівнів + пряма й опосередкована оцінка рецензованого + можливість часткової візуалізації / аудіосупроводу (рекламні банери, трейлери та саундтреки до кінофільмів, мультфільмів, телепрограм та ін.) + діалогічність, зокрема й пряма, через можливість онлайнкоментарів» [8, с. 20].

Відповідно до сформульованих **дослідницьких завдань**, визначаємо, що названі структурні компоненти медійної рецензії як її екстралінгвістичні жанротвірні фактори мотивують дослідницьку аргументацію перетинань когнітивних контекстів, актуальних для автора й реципієнта, що визначає динаміку категорію діалогічності в аналізованому жанрі. Зокрема, «автор (медійної рецензії – Д.Д.) вступає в діалог і з авторами рецензованого продукту, і з потенційними споживачами інформації, частина з яких вже ознайомлена з рецензованим і має власний погляд, і з колегами-рецензентами, котрі по-своєму оцінюють вихідний інформаційний продукт, і із самим собою» [8, с. 20-21].

А отже, прецедентною для функціональної природи рецензії, зокрема медійної, є інтерпретація, коли «критик висловлює своє розуміння твору, його змісту, образності, пропонує своє тлумачення авторського задуму (або, залежно від об'єкта критики — режисерської роботи, акторської гри тощо). Інтерпретація разом з аналізом стають передумовою оціночного судження» [3, с. 88]. Інтерпретація — «найбільш творча і найсуб'єктивніша частина рецензії. Характер асоціацій і порівнянь відображає життєвий та художній досвід журналіста, його світосприйняття, знання та цінності» [2, с. 212]. Саме завдяки інтерпретації виникає віртуальний діалог між автором і реципієнтом, який у медіа системно доповнюється креолізованим ресурсом. Йдеться про можливість супроводу тексту фотографіями, відео-, аудіоконтентом, пов'язаним із об'єктом і предметом рецензування.

Деталізована екстралінгвістична природа медійної рецензії мотивує та визначає динаміку її лінгвального оформлення. Розвиваючи тезу щодо аматорського, тобто нефахового, погляду на рецензований контекст визначаємо, що аргумента-

тивна база медійної рецензії спирається не на термінологічну, а більшою мірою – на загальноживану оцінну лексику. Наприклад, порівняймо функціонально аналогічні частини, що репрезентують аргументацію вербалізованої оцінки в науковому та медійному інваріантах рецензії:

1. *Заслуговує на схвальні відгуки і структура рецензованої монографії. Ретельно продуманою видається **концепція аналізу слова** (його інтелектуальних потенцій, дотичності до сакрального, місця у функціонуванні живої народної мови) як першооснови пізнання природи та **типології синтаксичних одиниць**, проблем і перспектив їх розвитку. Детально коментовані спостереження щодо окресленої проблематики, які становлять основу монографії, автор систематизує, на наш погляд, логічно та коректно. Починаючи наукове дослідження з характеристик основ **синтаксичної номінації**, автор робить ґрунтовні висновки в контексті її значення для побудови різних **синтаксичних конструкцій**, а також тих домінант, що є показовими для ілюстрації їх зв'язку з категоріями **модальності, комунікативного, експресивного та функціонального синтаксису** [7, с. 153].*
2. *Щойно завершила читати справжній скарб української класики. Ця історія ніби не має часового проміжку, вона **ніби древній самотутній дух, що живе десь у горах**.*

*Гуцульщина... Михайло Коцюбинський **настільки багатогранно відтворив її внутрішній світ, цю неймовірну культуру й традиції**, що, читаючи, здається вона існувала в горах ще спокон віків.*

*Це неймовірне видання, де збережена мова публікації, що була видана за життя автора у 1913 році. Обкладинка й ілюстрації – **годи придумати кращи!** Горжусь нашими видавництвами, які приділяють **таку трепетну увагу** нашій класиці!!*

Якщо перший текст системно спирається на термінологію синтаксичної теорії, щодо осмислення якої було написано рецензовану монографію, то у другому – репрезентовано авторську оцінку художнього тексту в позафаховому аналізі. А отже, медійна рецензія більшою мірою спроектована на доволі спонтанну реакцію, оформлену не спеціально маркованим (як у випадку з термінами), а емоційно детермінованим ресурсом – у комунікативних смислах порівнянь, фразеології, перифраз, метафор, епітетів та ін.

Зважаючи на динамічну функціональну природу медійної рецензії, її архітектоніка часто характеризується зміною послідовності структурних частин. Зокрема, йдеться про обов'язкову прикінцеву висновкову частину, яку іноді автори свідомо розташовують на початку. Фактично такий прийом дозволяє сформувати відповідний оцінний контекст, що у смислового розгортанні буде насичений аргументами і, як правило, продубльований в останньому абзаці рецензії:

*Це та книжка, яку почавши читати, **неможливо відірватися**.*

*Це та історія, яка **з перших сторінок тримала** не стільки сюжетною лінією, скільки манерою написання.*

Це той трилер, який запам'ятався психологізмом.

Мені сподобалось, як авторка пише. Як деталізує. Як короткими речення розставляє акценти. Як словесно показує. Як зазирає в голову жертви і змальовує страх, безпорадність, приреченість і блиски надії. ...

І можливо комусь видасться, що це ще один трилер з тисячі подібних, повторюся - мене тримала не напруга, не інтрига, не переживання і не розв'язка.

*Мене **повністю полонила** манера оповіді [https://www.facebook.com/groups/vrajenniya.ua/permalink/1898278007197296/].*

Наведений фрагмент медійної рецензії ілюструє використання автором інваріанту анепифори, коли початок і кінець тексту формують смислове кільце, в основу якого покладено явище контекстуальної синонімії. Також доволі частотним є анафоричний синтаксис, що підсилює оцінність висловлювання й аргументації («це та книжка», «це та історія», «це той трилер»; «як пише», «як деталізує», «як розставляє акценти», «як словесно показує», «як зазирає в голову» та ін.).

З іншого боку, часто вступ медійної рецензії оформлюється доволі нетипово – запитальним реченням, що загалом порушує проблему, яку автор буде вирішувати в тексті, пропонуючи свої відповіді: **«Що допомагає вам не збожеволіти від наших реалій сьогодення? Мені допомагають фільми. Можна поринути у інший світ і хоч на трішечки забути, що відбувається в реальному...»** [https://www.facebook.com/groups/vrajenniya.ua/permalink/1895132820845148/].

Як уже зазначалось, аргументація оцінки є функціональною базою жанру рецензії. В її медійному інваріанті основна частина тексту може спиратися на лінійний і нелінійний формати викладу авторської думки. Зокрема, лінійність передбачає послідовний, спокійний виклад інформації з її прикінцевою оцінкою. Передусім, це стосується опису сюжету, перебігу подій та ін., що констатуються як факт реальності. А тому автор системно використовує дієслова теперішнього часу (часто – у значенні минулого), іменники на позначення осіб, територій, об'єктів (із номінативною метою), мінімізує використання прикметників, дієприкметників (як маркерів ознаки й оцінки) та ін.:

Мене ця книга підкупила своєю назвою. А ще тим, що вона французька. Здавалося, то мусить бути легке приємне читиво.

Але вже на перших сторінках роману чоловік і маленька донечка головної героїні гинуть в автокатастрофі, а сама вона занурюється в затяжну депресію.

«От тобі й маєш – щасливі люди!» - подумала я, але читала далі, бо ж в анонсації Діані обіцяли нове кохання і подолання бездонного відчаю.

*Аби розірвати замкнене коло болю, **жінка покидає Париж і летить в Ірландію**, чужу холодну країну, яку мріяв побачити її чоловік Колен, але не встиг. Таємно **Діана планує** вчинити там самогубство. Проте **похмурий сусід-самітник повертає** дівчині інтерес до життя.*

Могло би здатися, що це звичайний любовний роман, якби не фінал книги. Думаю, головний меседж у тому, що сила завжди всередині нас самих. І тільки нам самим себе зіцлювати. Не можна використовувати когось як пластир чи знеболю-

вальне, а нові стосунки варто починати лише тоді, коли сповна до них готовий. Проте люди, що поруч, здатні допомогти тобі відродитися. Мені імponує ця думка. Ставлю книжці 5 із 5.

Роман повністю виправдав мої надії, читалося легко і приємно, хоч початок примусив здригнутися, а по щоках часом текли сльози [<https://www.facebook.com/groups/vrajenniya.ua/permalink/1414647485560353/>];

Я не буду описувати усі події. Я лише хочу сказати, що в цій історії події показані зі сторони індіанців (що зустрічається не часто в кінематографії). **Фільм про життя в резервації, про дружбу великого вождя і білої жінки, і про те, що людині обов'язково потрібен хтось, хто знає все, що твориться в її душі і серці. Хтось, хто готовий піти на все, аби лише ця людина була, жила і мала можливість любити цей світ. Цей фільм про любов. Але не про ту, яку ми звикли бачити на екрані** [<https://www.facebook.com/groups/vrajenniya.ua/permalink/1895132820845148/>].

Як бачимо, основна частина тексту присвячена опису сюжету книги / фільму, мотивована оцінка яких фігурує лише насамкінець. У свою чергу, нелінійний формат рецензування передбачає функціональну комбінацію інформативного й аналітично-оцінного ресурсів комунікації, коли аргумент одразу супроводжує тезу і є джерелом для розгортання авторської думки та емоції. Наприклад: **На жаль, очікування та сподівання на гарний настрій і післясмак не виправдались**(((За більш ніж 11 років неАнгели @slava_kaminska @vikanablack @neangely.official @slavavictoria так і не навчилися основному – **працювати**, як єдиний організм, із повагою до своїх шанувальників. Сьогоднішній столичний концерт м'яко кажучи розчарував. І не тільки добором для **виконання деяких третьорядних пісень** на самому початку, а й тим, що очікувані хіти були заспівані типу із залом, поки Віка ходила по партнеру і спілкувалась із глядачами, а Слава взагалі сиділа за кулісами, а потім раптом вийшла посеред номеру. **Після цього Віка забула слова своєї партії, і на цьому виступ завершився, якщо взагалі можна вважати, що він починався. Потім були ще відомі пісні про Серце, про роман, про себе (СлаваВікторія). І тут за одну мить** півторагодинний концерт закінчився, без співу на біс (хоч скандували) та слів прощання. Співачки просто залишили сцену за 15-20 секунд до завершення останньої пісні! Такі ситуації не перекрити навіть розкішним вокалом. Це той випадок, що краще вони фальшиво співали б, ніж отаке брутальне, фальшиво-нещире ставлення до своїх шанувальників! Я в різних дискусіях завжди захищав не-Ангелів від слів про халтуру та нещирість, роблячи акцент на вокал, через який можна пробачити все. **Тепер не буду! Бо так не можна!**

П.С. Якби не приємно-розкішна компанія поруч, у результаті **вечір можна вважати безнадійно зіпсованим!** [<https://instagram.com/p/BbX03eLDqGDT2L1Vk1nnJTDr6pWXGQX1JID2xY0/>].

Архітектоніка такого інваріанту медійної рецензії не є послідовною щодо традіції розташування матеріалу. Лінійність опису події, вербалізована в конструкція «після цього», «потім були», «і тут за одну мить» та ін., постійно переривається

оцінними формами, які автор системно використовує по всьому тексту: «на жаль», «не навчилися працювати», «концерт розчарував», «виступ завершився, якщо взагалі можна вважати, що він починався», «ситуації не перекрити навіть розішним вокалом», «так не можна», «виконання третьорядних пісень» та ін.

Така свого роду архітектонічна непослідовність є жанровою характеристикою медійної рецензії, оскільки часто саме контраст є комунікативним ресурсом побудови тексту, джерелом вербалізованої оцінки: *Музичний квітень запам'ятався концертами двох Ірин: народної артистки України Білик і «народної» співачки України Федишин. І все ж, незважаючи на подібність формулювань, враження різні. Досвід, уміння тільки поглядом тримати зал, свобода експериментів із репертуаром і звуком, сценарний мінімалізм, загадковість у вчинках і емоціях. Проти старанності, передбачуваності стилістики пісень і постановок, бажання сподобатись, загравання з публікою, абсолютної відкритості.*

Знову ж таки гра у схожість: *легендарна пісня «Ти мій» проти хіта сьогоднішнього дня «Ти тільки мій». Новий, давно планований (хоч і не до кінця продуманий) всеукраїнський тур проти вже кількарічного концертного вояжування майже тими самими містами України.*

Тим не менш обидві Ірини збирають повні зали, купуються в любові публіки, оваціях, квітах, дарують свою творчість тим, хто вбачає в ній естетичну цінність, суголосну з ритмами свого серця [<https://www.instagram.com/p/BiMAG5jhZNGdmWU-67CRccwxn5hnPRcmujgkPk0/?igshid=ZWQyN2ExYTkWZQ==>].

Такий прийом ефективно дозволяє автору без зайвої деталізації вербалізувати оцінку одразу кільком рецензованим об'єктам. Зважаючи, що в основу контрасту покладено протиставлення, в таких текстах системно репрезентоване явище функціональної антонімії, представлені здебільшого синтаксично – у структурі словосполучення: «народна артистка України Білик» – «народна» співачка України Федишин», «легендарна пісня» – «хіт сьогоднішнього дня», «давно планований всеукраїнський тур» – «кількарічне концертне вояжування майже тими самими містами України» та ін.

З іншого боку, формально і смислово протиставність у медійній рецензії частотно виявляється й у комунікативній природі сурядних сполучників: *Починається ніби непогано. Івана Купала, Біла Панночка... Втім також з'являється, а потім убивство молодой дівчини за загадкових обставин. Тож, це міг зробити будь-хто.*

Далі книжка продовжується детективом. Теж цікавий задум, але повсякчас тоне в побуті й зносінах, вибирається, знову тоне... Інтрига тримається; за нагоди, мабуть, читається легко, втім мені загалом не сподобалось [<https://www.facebook.com/groups/vrajenniya.ua/permalink/1894980200860410/>].

Оцінка в медійній рецензії може також спиратися на особистий досвід автора. Така екстралінгвістична деталь увиразнює в результаті текст рефлексією на індивідуальну реальність, що постає певним функціональним тлом для об'єкта рецензування. Це виявляється в наповненні рецензії епізодами з життя автора, які перети-

наються з рецензованим контентом. Наприклад: *За лівроку до повномасштабного вторгнення в Україну московської орди я побував з екскурсією в Чорнобильській зоні відчуження. Було там водночас спокійно і тривожно. Чорнобиль цілком живий – там працюють люди, працюють магазини, лише ніби потрапляєш у радянське минуле.*

Разом із цим панорами поруйнованих часом будівель Прип'яті, звалищ різної техніки під тривожне тріскотіння дозиметрів ганяють мурах по тілу, нагадуючи про найбільшу техногенну катастрофу в історії людства, про скалічені людські долі. Суміш цих відчуттів викликає в мене ностальгічне бажання повернутися в зону відчуження...

Я із задоволенням читаю все про Чорнобильську зону. Дуже сподобалася книжка «Страшне, прекрасне та потворне в Чорнобилі» радіобіологинь Олени Паренюк і Катерини Шаванової. Написана в науковому стилі з чималою кількістю термінів, аббревіатур, але читається легко й цікаво, без усіякого пафосу і мудрувань, ніби друзі за чаркою запашного чаю розповідають тобі інтригуючу історію. Розповідають дотепно (малюнки в книзі не лише наочно пояснюють написане, а й змушують усміхнутися), не соромляться навіть міцного слівця (є там таке одненьке).

Авторки показують Чорнобильську зону як лабораторію просто неба і заповідник, показують будні працівників зони відчуження, пояснюють, що відбувається в зоні, що таке, власне, радіація, ядерна енергетика та як уберегтися від радіоактивних речовин. Словом, подають Чорнобильську катастрофу з проекцією на майбутнє. Значну увагу вони приділяють аварії «Фукусімі» 2011-го року, окупації зони відчуження рашистами і ризикам від перебування орків на Запорізькій АЕС – актуальне читиво!

Зона відчуження – це далеко не ідилічна пустка, де бігають тварини й поодинокі науковці. Десь у проміжку між Першою і Другою світовими війнами виявилось, що всередині атома міститься руйнівна сила і той, хто володіє нею, в принципі, може заявляти права на володіння світом. Адже тепер, коли зрозуміло, що країна з ядерною зброєю може бути терористичним угрупованням, жодна АЕС світу не є в безпеці, а отже, **спільноті, що опікується ядерною та радіаційною безпекою, доведеться щось протиставити** [<https://www.facebook.com/groups/vrajenniya.ua/permalink/1895096260848804/>].

У медійних рецензіях, написаних із акцентом на індивідуальний досвід автора, оцінний компонент оформлюється у вигляді поради, що спирається на передбачення можливих майбутніх дій і подій.

За звичайних умов – традиційно – рекомендаційна частина медійної рецензії є доволі типовою: «рекомендую дивитися в компанії», «беззаперечно, книга варта уваги», «не скажу, що це шедевр... але детектив добротний». Масмедійний функціонал розширює підсумкову частину рецензії виставленням оцінок, що візуально і смислово завершують її текст: «10 з 10», «5/10» та ін.

Висновки і перспективи дослідження. Таким чином, жанрова природа медійної рецензії спирається на аналітичний ресурс вербалізації авторської (як правило, не фахової) думки щодо об'єкту рецензування. Відповідна рефлексія, зважаючи на масмедійний контекст її функціонування, передбачає використання загальноновживаної лексики, фразеології, перифразів, епітетів та ін. – як комунікативних маркерів оцінки.

Проведене дослідження лінгвостилістики медійної рецензії дає підстави кваліфікувати її як метажанр. В його основу покладено аналітичний принцип інформування, що спирається на певну рекомендаційну оцінку повідомлення, книги, фільму, концерту, події та ін., та може бути оформленим відповідно до комунікативних доміант жанрів, частотних для різних сегментів медіа – власне рецензії, допису, розгорнутого коментаря, статті та ін. Така неоднозначність і дискусійність жанрово-стилістичного статусу медійної рецензії визначає **актуальність і перспективу подальших фахових студій** у галузі медійної жанрології.

Література

1. *Здоровега В.* Теорія і методика журналістської творчості: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Львів: ПАІС, 2004. 268 с.
2. *Зінкевич О.* Музична критика. Теорія та методика: навч. посібн. Чернівці: Книги XXI, 2007. 424 с.
3. *Куришева Г. О.* Музична журналістика та музична критика. 2007. 295 с.
4. Рецензія. Словник української мови: в 11 томах. Київ: Наук. думка, 1977. Т. 8. С. 521.
5. *Тимошик М. С.* Книга для автора, редактора, видавця. Київ: Наша культура і наука, 2005. 560 с.
6. *Шевченко Л. І.* Горизонтами модерної лінгвістики. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 317 с.
7. *Шевченко Л. І., Дергач Д. В.* Окресленість лінгвістичної парадигми як принцип сучасного наукового аналізу. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика.* Київ: ВПЦ «Київський університет», 2010. Вип. 21. С. 151–158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apyl_2010_21_19
8. *Шулінова Л. В.* Прецедентність української медійної рецензії мистецької тематики. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика.* Київ: ВПЦ «Київський університет», 2016. Вип. 32. С. 18–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apyl_2016_32_4

References

1. Zdorovega, V. (2004), *Theory and methodology of journalistic creativity [Teorija i metodyka zhurnalistskoji tvorchosti]*, PAIS, Lviv, 268 p.
2. Zinkevych, O. (2007), *Music criticism. Theory and methodology [Muzychna krytyka. Teorija ta metodyka]*, Knyhy XXI, Chernivtsi, 424 p.
3. Kuryшева, G. O. (2007), *Music journalism and music criticism [Muzychna zhurnalistyka ta muzychna krytyka]*, 295 p.

4. (1977), Review. *Vocabulary of Ukrainian language [Slovnyk ukrajinsjkoji movy]*, Nauk/ dumka, Kyiv, T. 8, p. 521.
5. Tymoshyk, M. S. (2005), *Book for the author, editor, publisher [Knygha dlja avtora, redaktora, vydavtsia]*, Nasha kuljtura i nauka, Kyiv, 560 p.
6. Shevchenko, L. I. (2014), *Horizons of modern linguistics [Ghoryzontamy modernoji linghvistyky]*, VPTs «Kyivskyi universytet», Kyiv, 317 p.
7. Shevchenko, L. I., Dergach, D. V. (2010), *Outline of the linguistic paradigm as a principle of modern scientific analysis [Okreslenistj linghvistychnoji paradyghmy jak pryncyp suchasnogho naukovogho analizu]*, Aktualjni problemy ukrajinsjkoji linghvistyky: teorija i praktyka, VPTs «Kyivskyi universytet», Kyiv, Vyp. 21, pp. 151–158, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apyl_2010_21_19.
8. Shulinova, L. V. (2016), *The precedent of the Ukrainian media review of artistic subjects [Precedentnistj ukrajinsjkoji medijnoji recenziji mystecjkoji tematyky]*, Aktualjni problemy ukrajinsjkoji linghvistyky: teorija i praktyka, VPTs «Kyivskyi universytet», Kyiv, Vyp. 32, pp. 18–32, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apyl_2016_32_4.

•••